

Kokemäenjoen kalakantojen hoito-ohjelma

Seurantaryhmän 4. kokous

Aika: 17.3.2009

Paikka: Vammalan Seurahuone, Puistokatu 4, Sastamala

Läsnä: Lista osanottajista liitteenä

1. **Kokouksen avaus. Kari Ranta-aho**, Varsinais-Suomen TE-keskuksesta avasi kokouksen ja toivotti osanottajat tervetulleeksi

2. Järjestäytyminen

Todettiin, että Kari Ranta-Aho toimii kokouksen puheenjohtajana ja kokousmuistion laatii Tapio Hakaste

3. Hoito-ohjelman toteutus vuonna 2008

3.1 Istutukset

Niklas Ulenius esitteli vuonna 2008 toteutetut kalaistutukset. Varoja käytettiin kaikkiaan n. 190 000 euroa. Kuhan ja nahkiaisen istutusmäärissä ei päästy tavoitteisiin, vaikka nahkiaisen ylisiirto onnistui varsin hyvin. Lohi-istutukset olivat ongelmallisia, koska kilpailutettu toimittaja ei ollut saanut lainkaan nevan kantaa olevaa viljelymateriaalia. Tästä syystä lohi-istutuksia on mahdollisesti jatkossa korvattava taimenella. Ennen Kokemäenjoen kalakantojen hoito-ohjelman toteutuksen alkua kertynyttä kalatalousmaksukertymää on saatu purettua hieman.

Samassa yhteydessä esiteltiin myös kuluvan vuoden istutuksia koskeva suunnitelma sekä kalaistukkaiden hankintaa koskevat tarjouskilpailut. Tarjouskilpailuilla valitut toimittajat ovat Savon Taimen, Köyliön kalanviljelylaitos ja Vanhakylän kalanviljelylaitos.

Keskustelu:

- Istutusten osalla kappale- ja euromäärät tulisi esittää jatkossa rinnakkain
- Keskusteltiin lohi-istukkaiden saannin vaikeudesta ja mahdollisuudesta vaihtaa istutuskantaa.
- Joen yläjuoksun edustajat kritisoivat kalatalousmaksuvarojen runsasta käyttöä joen alajuoksulla. Puheenjohtaja muistutti, että varojen käyttö ja niiden jakaminen eri osa-alueille perustuu aiemmin hyväksytyyn hoito-ohjelmaan.
- Nahkiaisen kalatautivaarasta kysyttiin, miksi nahkiaista saa siirtää mutta lohta ei. Nahkaiset siirretään lisääntymään, mutta lohet vain kalastettavaksi, mikä on osaltaan ratkaissut EVIRAn kantaa asiaan.
- Ylimmällä osa-alueella kritisoitiin järvilohi-istutuksia. Niiden todettiin kuitenkin perustuvan hyväksytyyn hoito-ohjelmaan. Muuten tällä alueella on neutraali ja tyytyväinen tilanne hoito-ohjelman toteutukseen.
- Osa-alueella 3 kirjolohisaaliisiin ollaan oltu tyytyväisiä.

3.2 Lohen ylisiirtokokeilu

Lohen ylisiirto kokeilusta todettiin, ettei sitä ole voitu toteuttaa kalaterveysviranomaisten Kokemäenjokeen tehtävää ylisiirtoa koskevan kielteisen kannan vuoksi.

Keskustelu:

- Jukka Muhonen ehdotti, taukoa ylisiirron valmisteluun, koska luvan myöntäminen on siirtynyt EVIRAlta TE-keskuksille. EVIRAn lausunto tulee kuitenkin ottaa huomioon lupaa myönnettäessä. Tauon aikana tulisi neuvotella kalastusalueiden ja eviran kanssa siitä, miten luvat voitaisiin myöntää. Jokivarren kalastusalueet voisivat toimia luvan hakijana.

- Lohenjokipoikasia tulisi istuttaa ja merkitä, jotta saataisiin tietoa siitä, miten hyvin poikaset selviytyvät joesta mereen.
- Kalatautinäytteiden hankkiminen nousukaloista on olennaista tietoa luvan kannalta. Mikäli nousukalat todettaisiin näytteenotossa tautivapaiksi, se saattaisi edistää ylisiirtoluvan myöntämistä..
- Istutuksien järjestämisessä tulisi kokeilla erikoisuuksia ja erilaisuuksia, jotta kalatalousmaksuvaroja saadaan käyttöön. Istutuksissa ei tulisi pitää taukoja, ellei ole pakko.
- **Seurantaryhmä suositti, että Kokemäenjokeen nousevien lohien tautiseuranta käynnistetään kuluvana vuonna ja Eviran kanssa käynnistetään neuvottelut niin, että ylisiirtolupaa voitaisiin hakea vuonna 2010, hakijana esim. joku kalastusalueista.**

3.3 Tutkimukset ja selvitykset

3.3.1 Toutaimen luontaisen lisääntymisen seuranta Kulo- ja Rautavedessä sekä Kokemäenjoen ylä- ja keskiosalla vuonna 2008

Jussi Pennanen, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta kertoi vuoden 2008 tuloksista. Järvialueella nuorten kalojen verkkopyynti osoittautui tehokkaammaksi kuin poikasnuottaus. Poikasnuottauksella havaittiin kuitenkin, että toutaimen kasvu jää viileänä kesänä hyvin heikoksi. Nuotta on sopiva pyydys jokialueella. Jatkossa tarvitaan kolme vetoa per pyyntipaikka. 0+-toutaimia saatiin lähes joka kohteelta nuottaamalla. Myös nuorten toutaimien verkkopyynti toi tulosta. Pennanen ehdotti, että seuranta jatkettaisiin siten, että nuottausta ei toteuteta järvi-alueella, vaan ainoastaan jokialueella. Nuorten toutainten verkkopyyntiä toteutettaisiin molemmilla alueilla.

Keskustelu:

- Nordic-verkkojen soveltuvuutta toutaimen koekalastuksiin Pennanen piti huonona. Se on liian työläs, eikä kalasta erityisesti niitä toutainvuosiluokkia joita halutaan seurata.
- Suomen vanhin toutainhavainto on tehty 250 vuotta sitten Huittisista vuonna 1759.
- Toutainistutuksia ei tarvita tällä hetkellä selvitysten perusteella. Myös Loimijoessa on havaittu lisääntymistä koko jokimatalla, toisin kuin 1980-luvulla.
- Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen tietojen mukaan toutainsaaliissa ei ainakaan vielä näy notkahdusta. Saalistiedoissa v. 2007 tiedot ovat viimeisimmät.
- Toutaimen koekalastuksia koskeva tieto pitäisi saada www.kokemaenjoki – sivuille
-

Seurantaryhmä suositti toutaimen lisääntymisen seurannan jatkamista J. Pennasen esityksen mukaisesti

3.3.2 Kokemäenjoen alaosan koski-inventointi, sähkökalastusten tulokset ja arvio joen kunnostusmahdollisuuksista / Kimmo Puosi, Turun AMK

Puosi on tehnyt opinnäytetyön Kokemäenjoen alaosan kunnostusmahdollisuuksista ja koskieninventoinnista kesällä 2008. Sähkökalastuksissa Arantilankoskelta ja Kortteelta saatiin saaliiksi 7 kpl 0-vuotiasta ja, 1 vuodenvanha lohenpoikanen. Kartoituksessa löytyi 11,9 ha koski- ja virtapaikkojen pinta-alaa. Puosi esitteli kosket. Säännöstelyä tulisi muuttaa, kunnostuksia tehdä ja kalastusta säädellä lisää, jotta lisääntymispotentiaali saataisiin käyttöön. Vain Arantilankosken kunnostamista on tehty 2000-luvulla. Koskiin tulisi perustaa pysyvät sähkökalastuskoealat mahdollisten kunnostusten vertailuaineiston saamiseksi.

Keskustelu:

- Pitäisikö kuturauhoitus palauttaa alimmille koskille? Päätökseen vaikuttaa harjoitettu istutuspolitiikka, lohikalat on istutettu kalastettavaksi.
- Kunnostusmahdollisuuksia voisi tarkastella tilaamalla habitaattimallinnuksen ja virtaus selvityksen, samankaltaisen mikä on tehty mm. Tainionvirralle sekä Kalkkistenkoskelle.

- Aiheuttaako Nevan lohikannan vaihtaminen Tornionjoen kantaan muutosta lohien lisääntymistulokseen ja saaliisiin? Tornionjoen kantaan siirrytään, koska avomerikalastus on kielletty ja kalastus tapahtuu joessa ja jokisuulla. Muuttuneen kalastuksen myötä myös pidemmän syönnösvaelluksen tekevän Tornionjoen lohikannan voidaan olettaa antavan parempia saaliita.

3.3.3 Kokemäenjoen yläosan pienvesien kunnostusten edistyminen

Tapio Hakaste Hämeen TE-keskuksesta kertoi Kokemäenjoen yläosan pienvesien kunnostuskartoituksen etenemisestä. Vuonna 2007 selvitetty kohteet esiteltiin vedenomistajille syksyllä 2008. Esittelytilaisuuden perusteella päätettiin laatia yksityiskohtaisemmat suunnitelmat neljälle lupaavimmalle kunnostuskohteelle sekä kahdelle lähes luonnontilaiselle, vain pieniä toimenpiteitä vaativalle kohteelle. Jatkotoimenpiteiden kustannuksiksi vuonna 2009 arvioitiin noin 10 000 euroa.

Seurantaryhmä suositti kunnostussuunnittelun jatkamista esityksen mukaisesti

3.4 Varojen käyttö

Leena Rannikko, Varsinais-Suomen TE-keskuksesta esitteli kalatalousmaksuvarojen käyttöä vuonna 2008. Rahaa kului noin 190 000 euroa viime vuonna (taulukko 1). Rahatilanne antaa mahdollisuuksia uusiin hankkeisiin

Taulukko 1. Kokemäenjoen voimalaitoksien kalatalousmaksujen käyttö vuonna 2008

Tutkimukset, selvitykset, tiedottaminen	61 815 €	33,2 %
Kalaistutukset	124 037 €	66,6 %
Muut kulut	355 €	0,2 %
Yhteensä	186 207 €	

Keskustelu:

- Kenttä ja alue odottavat, että varoja käytetäänkin.
- Olisiko Kulo-Rauta-Liekovedellä mahdollista selvittää järvestä olevan kalamassan määrää. Veden puhtautta ja laatua tulisi seurata, mikäli varoja käytetään tutkimushankkeisiin.
- seurannan ja toimien yhteensovittaminen mm. vesienhoitolain mukaiseen seurantaan. Todettiin, ettei esim. toutaimen seurannassa ole mielekästä ja mahdollista käyttää vakiomenetelmiä.

4. Hoito-ohjelman toteutus vuonna 2009

4.1 Kalaistutukset

Jari Pelkonen ja Niklas Ulenius esittelivät Istutussuunnitelma vuodelle 2009 jo edellisvuoden hoitotoimien yhteydessä. Todettiin, että hankintapäätöksestä tehty valitus markkinaoikeudessa voi vaikuttaa meritaimen istutussuunnitelmaan vuonna 2009.

Keskustelu:

- Ankeriasistutukset. Kokemäenjoen-Loimijoen alueella on otettu positiivinen kanta ankeriasistutuksiin. Vammalan seudun kalastusalueella on eri näkemyksiä. Melon alapuolella ankeriasistutukset ovat ei-toivottuja, mutta osa kalastajista myös haluaa ankeriasistutuksia.
- Ankerias on kärsinyt selvästi voimalaitosrakentamisesta ja on siksi luonteva hoitokala nyt kyseessä olevilla kalatalousmaksuilla istutettavaksi, mikäli sitä myös kalastetaan.
- Lohen merkintäkokeilla tulisi selvittää, minkä verran lohia selviää alas jokea.
- Istutukset suoritetaan nykyisin voimassa olevan Kokemäenjoen hoitosuunnitelman sisältämän istutussuunnitelman linjan mukaisesti. Uuden hoitosuunnitelman laatiminen käynnistetään kuluvan vuoden aikana vuotta 2011 varten. Tässä yhteydessä olisi paremmin mahdollista tehdä laajempia muutoksia istutussuunnitelmaan, jos se on tarpeen.

- Istutustoiminnan tulisi olla monipuolista.

4.2 Tutkimukset ja selvitykset

4.2.1 Harjuksen istutussuunnitelma

Seurantaryhmä puolsi Harjuksen tarkemman istutussuunnitelman tilaamista osa-alueille 3 ja 4.(Kokemäenjoen keskiosa). Istutussuunnitelmaa muutetaan tarkemman suunnitelman pohjalta.

4.2.2 Kokemäenjoen ja sen sivujokien nahkiaisselvitykset

Juha Seppälä ja Jari Sarell Länsi-Suomen ympäristökeskuksesta esittelivät nahkiaisen biologiaa ja seurantamenetelmiä. Lopuksi esiteltiin Kokemäenjoen alueen nahkiaiskantojen tutkimussuunnitelma. Tutkimussuunnitelma on kaksiosainen. Siinä selvitetään nykyiset lisääntymis- ja poikasalueet sekä selvitetään ylisiirtojen tuloksellisuutta. Käytiin läpi tutkimuksen käytännön toteutuksen vaikeuksia. Käytännössä mahdollinen 500 m näyteväli on vielä aika harva, mutta tiheämpään näytteenottoon ei ole käytännössä mahdollisuuksia.

Keskustelu:

- Nahkiaisista on tutkimustietoja Kokemäenjoesta 1980-luvulta.
- Tutkimuksen kustannukset tulisi olla selvillä enne päätöksiä, alustava kustannusarvio töille esitettiin.
- Nahkiaisselvityksillä on merkitystä Kokemäenjoen alaosan kalastajille, tietoa tarvitaan.
- Telemetry- ja drift-pyynninnin osuutta tutkimuksissa kritisoitiin.

Seurantaryhmä suositti, että suoritetaan kaikki esitetyt nahkiaistutkimukset, koska lajilla on suurta taloudellista merkitystä Kokemäenjoen alaosalla.

4.2.3 Muut vuoden 2009 toimenpiteet

www.kokemaenjoki – sivut. Keskusteltiin www-sivuista. Niiden toimivuutta tulisi parantaa. TE-keskus esitti, että sivuihin tehtäisiin suurempi remontti kuluvan vuoden jälkeen.

5. Muut asiat

Seurantaryhmän kokouksen muistio tulisi saada liikkeelle kohtuullisessa ajassa. Kokouksesitelmät ja kokousmuistio laitetaan nähtäväksi www.kokemaenjoki – sivuille.

6. Seuraava kokousajankohta

Päätettiin pitää seurantaryhmän seuraava kokous vuoden 2010 maaliskuussa.

7. Kokouksen päättäminen

Kokous päättyi klo 14:05

Muistion vakuudeksi

Tapio Hakaste
kalastusbiologi
Hämeen TE-keskus

Liite 1, osanottajalista

Kokemäenjoen kalakantojen hoito-ohjelma

Seurantaryhmän 4. kokous 17.3.2009, Vammalan Seurahuone klo 10 ->

Läsnäolijat:

Organisaatio, yhdistys tms.	Edustaja
Hämeen TE-keskus	Jukka Muhonen <i>JM</i>
Hämeen TE-keskus	Tapio Hakaste <i>TH</i>
Hämeen TE-keskus	Jari Pelkonen <i>JP</i>
Varsinais-Suomen TE-keskus	Kari Ranta-aho
Varsinais-Suomen TE-keskus	Leena Rannikko <i>LR</i>
Varsinais-Suomen TE-keskus	Niklas Ulenius <i>NU</i>
Länsi-Suomen Voima Oy/ Harjavallan voimalaitos	<i>Kari Virtanen</i>
Statkraft Suomi Oy/ Kolsin voimalaitos	<i>Kimmo Lehtonen</i>
UPM Kymmene/Äetsän voimalaitos	<i>Kari Virtanen</i>
UPM-Kymmene/Tyrvään voimalaitos	<i>Kari Virtanen</i>
Lounais-Suomen ympäristökeskus/ Satakunnan toimipiste	<i>HEMI PERITUKA</i>
Pirkanmaan ympäristökeskus	
Kokemäenjoen-Loimijoen kalastusalue	<i>Jarmo Rantanen, Eero Tynkkynen</i>
Kullaan kalastusalue	<i>TERO YLIKYLÄ</i>
Porin kalastusalue	<i>Heikki Salokangas</i>
Vammalan seudun kalastusalue	<i>ESKO PIRANEN Kaija Sydänmaa</i>
Pirkanmaan kalatalouskeskus	
Satakunnan kalatalouskeskus	<i>TERO YLIKYLÄ</i>
Hämeen vapaa-ajankalastajapiiri r.y.	
Lounais-Suomen vapaa-ajankalastajapiiri r.y.	
Selkämeren ammattikalastajat r.y.	<i>Heikki Salokangas</i>
Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys r.y.	<i>OLLI PIIRIKEN</i>
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri r.y.	<i>JUKKA PULAKKA</i>
Satakunnan luonnonsuojelupiiri r.y.	
<i>RUT</i>	<i>Jussi Pennanen</i>
	<i>KIMMO POOSI</i>
Länsi-Suomen ymp. keskus	<i>TOMMI SIPPILÄ</i>
<i>— " — " —</i>	<i>Juha Sorci</i>